

Kirkon Ulkomaanapu 70-vuotta

Rohkeus rauhan palveluksessa

Adama Dieng

27. syyskuuta 2017

Arvoisat juhlavieraat,

hyvät naiset ja herrat,

on suuri kunnia olla täällä juhlistamassa Kirkon Ulkomaanavun 70-vuotisjuhlaa. Samalla juhlistamme sitä merkittävää työtä, jota Ulkomaanapu tekee ympäri maailmaa luodakseen positiivista muutosta ja rakentaakseen kestäväää rauhaa.

Kiitokset kaikille, jotka ovat osallistuneet tapahtuman järjestämiseen ja mahdollistaneet myös oman osallistumiseni juhlaan. Erityisesti haluan kiittää Antti Pentikäistä ja Mohamed Elsanoussia, Uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhanvälitysverkoston johtajia. Viimeisen kahden vuoden aikana olemme Antin ja Mohamedin kanssa tehneet läheistä yhteistyötä, aktivoimalla uskonnollisia johtajia ehkäisemään väkivallan lietsomista. Heidän neuvonsa ja asiantuntemuksensa on ollut mittaamattoman arvokasta. Puhun lisää tästä työstä hieman myöhemmin.

Tämän tilaisuuden aiheeksi valittu rohkeus puhuttelee minua itseäni syvästi.

Kuten monet varmasti tietävät, yksi tehtävistäni kansanmurhien ehkäisyyn liittyvien asioiden erityislähettiläänä on antaa ennakkovaroituksia tilanteissa, joissa kansanmurhan ja siihen liittyvien rikosten mahdollisuus on ilmeinen sekä edistää toimia, joilla tällaiset rikokset voidaan ennaltaehkäistä ja ihmisryhmiä suojella.

Työssäni matkustan maihin, joissa näemme merkkejä suistumisesta väkivallan tielle ja joukkotuhoon. Tapaan paljon erilaisia ihmisiä valtion päämiehistä kansalaisyhteiskunnan edustajiin ja hirmutekojen silminnäkijöihin. Tapaan henkilöitä, jotka ovat vastuussa miljoonien ihmisten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Tapaan myös ihmisiä, joiden elämä on kääntynyt pääläelleen konfliktien takia, konfliktien joihin heillä itsellään ei ole osaa.

Tapaan poliittisia johtajia, jotka pelkäävät oikeiden päätösten tekemistä, joilta puuttuu rohkeutta pitää kiinni periaatteistaan ja ilmaista kantansa voimakkaasti. Tapaan myös poikkeuksellisia miehiä ja naisia, jotka vaikeissa olosuhteissa osoittavat valtavaa rohkeutta. Monet näistä miehistä ja naisista ovat kansalaisaktivisteja, jotka ovat valmiita vaarantamaan henkensä taistellessaan muiden oikeuksien puolesta. Heidän joukossaan on toimittajia, juristeja, ihmisoikeusaktivisteja, yhteisöjen johtajia ja uskonnollisia johtajia.

Joka päivä, kaikkialla maailmassa, kansalaisyhteiskunnan toimijat osallistuvat merkittävällä tavalla ihmisoikeuksien edistämiseen.

Menestyvä kansalaisyhteiskunta on yksi toimivan demokratian edellytyksiä. Monimuotoinen ja dynaaminen yhteiskunta auttaa varmistamaan, että poliittiset johtajat toimivat vastuullisesti, oikeusvaltioperiaatetta noudatetaan ja kaikki väestöryhmät saavat osallistua päätöksentekoprosessiin.

Toimistoni on kehittänyt analyysimenetelmän, jonka avulla voidaan arvioida julmuuksien todennäköisyyttä erilaisissa tilanteissa. Julmuuksilla tarkoitamme kansanmurhia, sotarikoksia ja

rikoksia ihmisyyttä vastaan. Menetelmässä määritellään 14 riskitekijää, joista jokaiselle annetaan yksityiskohtaiset indikaattorit. Yksi indikaattoreista on vahvan, järjestäytyneen ja edustuksellisen kansalaisyhteiskunnan sekä vapaan ja monimuotoisen lehdistön puuttuminen. Hyvinvoiva kansalaisyhteiskunta on ehdottoman tärkeää koko yhteiskunnan hyvinvoinnille.

Koska kansalaisyhteiskunnan toimijoilla on näin tärkeä rooli, joutuvat ne usein autoritaaristen hallintojen ensimmäiseksi kohteeksi. Monissa maissa muiden oikeuksia puolustavat kansalaisyhteiskunnan toimijat joutuvat ahdistelun kohteeksi tai ne lakkautetaan, niiden jäseniä vangitaan mielivaltaisin perustein ja pahimmassa tapauksessa heitä kidutetaan ja heidät tapetaan. Suurimmat riskit aktivisteihin kohdistuvat tällä hetkellä Hondurasissa, Egyptissä, Filippiineillä, Pakistanissa, Venäjällä ja Syyriassa.

Nelson Mandela on sanonut: ”*Rohkea ihminen ei ole hän, joka ei pelkää, vaan hän, joka voittaa tuon pelon.*”

Olemme nähneet monia esimerkkejä tällaisesta rohkeudesta. Tiedämme monia aktivisteja, joilla oli rohkeutta puuttua epäkohtiin, toimia rauhan edistämiseksi ja puolustaa ihmisen perusoikeuksia huolimatta heihin itseensä kohdistuneista vaaroista. Kunnioitan syvästi heitä ja heidän tekemäänsä työtä.

Uskon, että väkivallan, suvaitsemattomuuden ja syrjinnän vastustaminen ei ole koskaan helppoa, ja ne, joilla on rohkeutta julkisesti vastustaa epäkohtia, toimivat esimerkkinä meille kaikille.

Tässä yhteydessä haluaisin mainita Mohammad Nourizadin tapauksen. Hän on entinen kovan linjan konservatiivi, Iranilainen šiiamuslimi ja kolumnisti.

Kuten ehkä tiedätte, Iranin suurin ei-islaminuskoinen uskonnollinen vähemmistö on bahai, jonka seuraajia vainotaan ja syrjitään. Iranin valtio ei ole tunnustanut heidän uskontoaan. Bahai-ryhmään kuuluvia uhkaa pidätys, mikäli he harjoittavat uskontoaan, ja heitä syrjitään kaikilla elämän alueilla. Mohammad Nourizad kyseenalaisti näkyvästi tähän uskonnolliseen vähemmistöön kohdistetun syrjinnän ja heitä syrjivän lainsäädännön suutelemalla nelivuotiaan bahai-pojan jalkoja ja julkistamalla kuvia tapahtumasta blogissaan. Pojan vanhemmat oli pidätetty osallistumisestaan Baha’I Institute for Higher Education -oppilaitoksen toimintaan.

Nourizad ei pelännyt tehdä jotain, mitä kukaan muu Iranissa ei olisi uskaltanut tehdä. Bahai-pojan jalkojen suuteleminen oli hänen tapansa lähettää rakkautta ja uskonnonvapautta puolustava viesti, joka sai vastakaikua ympäri maailmaa.

Ennen kuin aloin työskennellä YK:ssa, toimin useiden vuosien ajan erään kansainvälisen järjestön, the International Commission of Jurists, johtajana. Pidänkin itseäni ennen kaikkea aktivistina, joka onnekseen on saavuttanut YK:n kautta merkittävän alustan, jolla saada äänensä kuuluviin. Tehtäväni on raskas, mutta sen avulla voin antaa ääneni niille, joiden ääntä ei muuten kuultaisi ja sanan mukaisesti puhua totuutta valtaapitäville. Voin edistää haavoittuvassa asemassa olevien suojelua yhdessä siitä vastuussa olevien tahojen kanssa.

Kansalaisyhteiskunnan toimijat ovat toimistoni merkittävimpiä tukijoita. Ne tarjoavat meille tietoa ja analyysijä eri maiden tilanteesta, toimivat yhdyslinkkinä paikallisiin ja alueellisiin asiantuntijoihin ja tukevat toimistoni avainhankkeiden toteutusta. Nämä kumppanit laajentavat huomattavasti toimistoni toimintaedellytyksiä.

Uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhanvälitysverkosto on erinomainen esimerkki tällaisesta tukijasta ja yksi tärkeimmistä kumppaneistamme.

Kumppanuutemme alkoi yli kaksi vuotta sitten, kun päätimme aloittaa työt uskonnollisten johtajien ja toimijoiden parissa, ja on kehittynyt koko ajan vahvemaksi.

Uskon, että meillä on paljon opittavaa uskonnollisilta johtajilta ja toimijoilta. Vaikka jotkut heistä käyttävätkin vaikutusvaltaansa negatiivisin tavoin ja väärinkäyttävät uskontoa lietsoakseen vihaa ja väkivaltaa, monet muut käyttävät vaikutusvaltaansa hyvän tekemiseen; puolustamalla ihmisarvoa, peräänkuuluttamalla suvaitsevaisuutta ja yhteistä kunnioitusta ja tarjoamalla tukea ja apua niille, jotka sitä tarvitsevat. Uskonnolliset toimijat lähentävät yhteisöjä ja ovat usein ainoita henkistä ja fyysistä apua tarjoavia tahoja kaikkein vaikeimmissa ja vaarallisimmissa tilanteissa, kuten aseellisissa konflikteissa ja humanitaarisissa kriiseissä.

Viime vuosien aikana uskonnollisten toimijoiden rauhantyö ja kehitystyö on saanut paljon huomiota erityisesti hallitusten välisiltä järjestöiltä, kuten YK:lta, Maailman talousfoorumilta ja Maailman pankilta.

Vuonna 2012 YK:n yleiskokoukselle antamassaan raportissa YK:n pääsihteeri painotti uskonnollisten johtajien ja uskontoon pohjautuvien järjestöjen tärkeää välittävää roolia useissa konflikteissa. Uskonnollisilla johtajilla on ainutlaatuisia yhteyksiä paikallisiin yhteisöihin ja usein he nauttivat kaikkien konfliktin osapuolten luottamusta. Silti heidän merkitystään rauhanponnisteluille ei usein täysin tunnusteta eikä heidän potentiaaliaan saada täysin valjastettua.

Uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhanvälitysverkosto perustettiin vuosi tämän jälkeen, vuonna 2013, Kirkon Ulkomaanavun, YK:n sovittelun tukiyksikön, YK:n sivilisaatioiden allianssin, Islamilaisten maiden yhteistyöjärjestön ja Religions for Peace -järjestön yhteistyönä. Verkosto on ensimmäinen laatuaan; maailmanlaajuinen uskonnollisten ja perinteisten johtajien sekä heidän rauhanvälitys- ja rauhanrakennustyötään tukevien järjestöjen verkosto.

Olemme kiitollisia Suomelle ja Kirkon Ulkomaanavulle heidän tuestaan verkoston toiminnassa. Samalla haluan myös antaa tunnustusta Suomelle kulttuurien ja uskontojen välisten vuoropuheluprosessien suurlähettilään nimittämisestä. Tehtävää hoitaa suurlähettiläs Pekka Metso, joka minulla on ollut ilo tavata jo aiemmin ja joka on myös paikalla tänään.

Koska toimistoni uskoo vakaasti siihen, että uskonnollisilla johtajilla ja toimijoilla on tärkeä rooli rauhan ja turvallisuuden edistämisessä, aloimme tutkia yhdessä uskonnollisten johtajien kanssa tarkemmin millainen rooli heillä voisi olla väkivaltaan kiihottamisen ehkäisemisessä.

Ryhdyimme tutkimaan asiaa, koska olemme vakavasti huolissamme lisääntyneestä vihapuheesta, erityisesti jo valmiiksi hauraissa olosuhteissa. Etsiessämme ongelmaan ratkaisua pohdimme myös sitä, ketkä voisimme ottaa työhön mukaan. Tutkimme, millä yhteiskunnan toimijoilla on suurin vaikutusvalta kansanryhmien käyttäytymiseen ja siten myös suurin vastuu valtansa käyttämiseen positiivisella tavalla. Päätimme konsultoida uskonnollisia johtajia ja toimijoita muodostaaksemme suunnitelman väkivaltaan kiihottamisen ehkäisemiseksi.

Kahden vuoden aikana tehdyn työn ja lukuisten eri uskontokuntia edustavien johtajien ja toimijoiden sekä uskonnollisten järjestöjen kanssa pidettyjen tapaamisten jälkeen muodostimme toimintasuunnitelman, jonka YK:n pääsihteeri lanseerasi New Yorkissa viime heinäkuussa.

Keskustelujen aikana kuulumme monia tarinoita rohkeudesta. Siitä, miten rohkeus toimii rauhan puolesta. Erityisesti minua liikutti tarina Pohjois-Nigeriasta, jonka kuulin tapaamisessa afrikkalaisten uskonnollisten johtajien kanssa. Se oli tarina pastori Wuyestä ja imaami Ashafasta.

Vuosikymmenten ajan Nigerian pohjoisosissa on käyty taisteluja kristittyjen ja muslimien välillä. Taisteluiden seurauksena tuhansia ihmisiä on jäänyt kodittomiksi, haavoittunut ja kuollut.

Pastori Wuye kertoi, että eräs erityisen väkivaltainen yhteenotto Zangon-Katafin kylässä toi lopulta hänet ja imaami Ashafan yhteen. Muslimitaistelijat tappoivat pastori Wuyen henkivartijan ja leikkasivat Wuyen oikean käden irti, jättäen hänet kuolemaan. Samaan aikaan kristityt taistelijat

murhasivat imaami Ashafan oppi-isän. Pastori Wuyen ensireaktio tapahtuneeseen oli hyvin samanlainen kuin muidenkin taistelijoiden: kosto. Hän halusi tappaa Ashafan, joka oli yksi muslimijoukkojen komentajista.

Wuye kertoi hautoneensa kosta ja suunnitelleensa Ashafan tappamista kolmen vuoden ajan. Mutta sitten hän osallistui hankkeeseen, jonka tarkoituksena oli kristinuskon sanoman levittäminen ei-kristityille. Hankkeen kouluttaja sanoi, ettei Jeesuksen sanomaa voi levittää vihan kautta. Se sai Wuyen omatunnon heräämään. Hän ymmärsi, että kristittynä hänen tuli rakastaa myös silloin, kun itse koki kärsimystä. Imaami Ashafa kuuli samoja anteeksiantamisen sanoja moskeijassaan. Molemmat pitivät sitä merkinä Jumalalta, kehoituksena tehdä yhdessä töitä rauhan puolesta.

Yhdessä he suunnittelivat molemminpuoliseen ymmärrykseen ja kunnioitukseen tähtäävän dialogihankkeen. Työssään he keskittyvät rauhan ja suvaitsevaisuuden opettamiseen erityisesti taisteleville nuorille ja uskonnolliselle poliisille, joka ylläpitää islamilaista lakia pohjoisen osavaltioissa. He myös pyrkivät saamaan aikaan rauhansopimuksia merkittävien uskonnollisten johtajien ja valtion tai paikallisen hallinnon välille. Työssään he käyttävät anteeksiantoa ja väkivallasta pidättäytymistä korostavia kristinuskon ja islamin oppeja. Molemmat ovat saaneet tappouhkauksia. Noiden kahden miehen välinen ystävyys lämmitti sydäntäni.

Kuulin samankaltaisia tarinoita uskonnollisten johtajien rohkeudesta myös Keski-Amerikasta, missä katoliset papit ovat eturintamassa katkaisemassa huumekaupan aiheuttamaa väkivallan kierrettä, ja Aasiasta.

Otin murheellisena vastaan tiedon intialaisen ihmisoikeusaktivisti Gauri Lankeshin murhasta syyskuun seitsemäntenä päivänä. Hänet tapettiin sen jälkeen, kun hän oli avoimesti vastustanut hindulaista äärioikeistoa ja kastiin perustuvaa syrjintää Intiassa. Lankeshin tapaus on valitettava esimerkki siitä, miten usein aktivistien rohkeus vaimennetaan väkivallalla.

Uskonnollisten johtajien kanssa laatimamme toimintasuunnitelma perustuu yhteiselle sitoumukselle edistää rauhaa, ymmärrystä, molemminpuolista kunnioitusta ja kaikkien ihmisten perusoikeuksien toteutumista. Näihin perusoikeuksiin kuuluvat uskonnonvapaus, mielipiteenvapaus ja vapaus rauhanomaiseen kokoontumiseen. Toimintasuunnitelmassa esitellään useita tapoja, joilla uskonnolliset johtajat voivat ehkäistä väkivaltaan kiihottamista ja omalla panoksellaan rakentaa rauhaa ja edistää vakautta. Se korostaa naisten ja nuorten merkitystä kaikissa ennaltaehkäisevissä toimissa ja sisältää suosituksia valtioille ja kansainväliselle yhteisölle.

YK:n pääsihteeri toivoi, että toimintasuunnitelmaa levitettäisiin mahdollisimman laajasti, sillä se voi auttaa pelastamaan ihmishenkiä, vähentää kärsimystä ja tukea rauhanomaisten, osallistavien ja oikeudenmukaisten yhteiskuntien syntymistä, missä monimuotoisuutta arvostetaan ja kaikkien yksilöiden oikeudet turvataan. Tämä on yhteinen tavoitteemme.

Toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta keskustellaan tammikuussa 2018. Toivon Suomen valtion edustajien osallistuvan tuohon tärkeään tapaamiseen.

Hyvät ystävät,

arvostan suuresti Uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhanvälitysverkoston tukea toimintasuunnitelman kehittämisessä. Verkosto tarjosi neuvoja ja tukea koko prosessin ajan. Olen myös kiitollinen verkostolle siitä, että se rohkeasti jakoi kanssani näkemyksen, että kaikkien uskontojen keskiössä on usko yhteiseen ihmisyyteemme ja toisten kunnioittamiseen. Yhdessä olemme onnistuneet sisällyttämään keskustelun uskonnon positiivisesta vaikutuksesta YK:n työn keskiöön.

Pidän tätä valtavana saavutuksena.

Kuitenkin työtä on vielä edessä paljon. Toimintasuunnitelman täytäntöönpano avaa uusia mahdollisuuksia organisaatioidemme väliseen yhteistyöhön. Luotankin siihen, että rauhanvälitysverkosto on jatkossakin toimistoni tukena, myös toimintasuunnitelman täytäntöönpanovaiheessa.

Arvoisat kutsuvieraat,

uskon, että yksittäiset esimerkit rohkeudesta ovat meille opiksi ja antavat meille mahdollisuuden pohtia, mitä itse voisimme tehdä puolustaaksemme ihmisarvoa.

Olemme kuulleet tarinoita merkittävistä ihmisistä. Meidän pitäisi ottaa heidät esikuviksemme. Heidän tekojensa tulisi olla meille esimerkkinä. Heidän esimerkkinsä osoittaa myös, että rohkeus ei ole vain harvojen etuoikeus; se on voimavara, joka on piilotettu jokaiseen meistä. Rohkeus ei vaadi esiintymiseen suurta näyttämöä, se voi esiintyä töissä, kotonamme, naapurustossamme. Siellä, missä rohkeus tulee avoimesti esiin, sillä voi olla myönteinen vaikutus ympärillämme elävien ihmisten elämään.

Hyvät naiset ja herrat,

lopuksi haluaisin vielä korostaa, että asettamalla rohkeuden rauhan palvelukseen voimme luoda tasa-arvoisia yhteiskuntia, joissa kunnioitetaan oikeusvaltion periaatteita. Puolustakaamme siis rohkeasti rauhaa ja ihmisoikeuksia.

Suuret kiitokset.